

(تأسیس ۱۹۸۲)، کتابخانه الوکره (تأسیس ۱۹۸۵).

ج) کتابخانه رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

این کتابخانه با حدود ۱۰۰۰۰ جلد کتب ارزشمند، در موضوع‌های تاریخ، تفسیر، حدیث، ایران‌شناسی، ادبیات، علوم عقلی و نقلی، فلسفه، عرفان، منابع اولیه و کتب مرجع، دائرة المعارف‌های اسلامی، کودکان و نوجوانان، کتاب‌های عربی و تا حدودی کتب به زبان‌های انگلیسی و فرانسه، غنی‌ترین کتابخانه زبان فارسی موجود در این کشور است.

در بخش مرجع این کتابخانه، کتاب‌های ارزشمند و منابع دست اول برای محققان و اندیشمندی که در زمینه‌های گوناگون ایران‌شناسی و تاریخ و ادبیات و علوم حدیث و سایر موارد مرتبط، قصد انجام فعالیت‌های تحقیقی و مطالعاتی را داشته باشند، وجود دارد و در بسیاری از زمینه‌ها پاسخگوی نیازهای تحقیقاتی آنهاست.

بخش امانات حدود ۲۰۰ نفر متقاضی استفاده کننده عضو دارد که به تناسب نیازهای خود را از بخش امانات این کتابخانه رفع می‌نمایند.

۲. گزارشواره بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب قطر

بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب قطر در تاریخ ۹/۲۱/۹۰ تا ۱۰/۳۰/۹۰ در دوحه برگزار شد. با توجه به آثار منتشر شده عربی پژوهشگاه و ضرورت عرضه آن، و حضور بسیار کم ناشران شیعه (حدود پنج ناشر) در بین ۳۵۷ ناشر غیر شیعی، ضرورت مشارکت، مضاعف می‌گردد.

کشور قطر به لحاظ موقعیت خاص در بین کشورهای حوزه خلیج فارس، از جمله برگزاری و میزبانی یکصد گنگره بین‌المللی در سال - که این آمار در سال ۲۰۱۱ به ۱۲۰ هم رسید - جمعیت مهاجرنشین تقریباً برابر کل جمعیت بومی آن و شیعیان ساکن در آن کشور و وجود دانشگاه‌های متعدد، می‌طلبد ناشران دولتی و غیردولتی شیعه حضوری جدی در آن داشته باشند؛ چون به دلایل نانوشته و نامعلوم، آثار ناشران شیعی به شدت کنترل می‌شود و برخی از آثار نیز مصادره می‌گردد که به لحاظ مالی برای ناشران خصوصی دشوار و جبران‌ناپذیر است؛ لذا ناشران غیردولتی و رغبتی برای شرکت در این نمایشگاه‌ها ندارند؛ اگرچه از همه آثاری که قرار است در نمایشگاه عرضه شود، یک دوره برای نمونه باید به آن کشور ارسال گردد تا کنترل شود، ولی هیچ‌گونه اطلاعی از آثار مجازیه شرکت در نمایشگاه داده نمی‌شود.

در نمایشگاه امسال، با اینکه ایران مهمان ویژه (ضیف شرف) بود و غرفه‌اش در بهترین مکان سالن واقع شده بود (روبروی درب اصلی)، ولی به طور کلی برخورد با ناشران شیعی و خصوصاً ایرانی بسیار نامناسب بود؛ به گونه‌ای که کتب تمامی ناشران غیر ایرانی را یک روز قبل از افتتاحیه به طور رایگان به غرفه‌هایشان رسانده بودند، ولی با وجود پیگیری‌های زیاد مسئولان ایرانی (سفیر و خصوصاً رایزنی) سه کارتن از کتاب‌های پژوهشگاه که حاوی اعلام شیعه و مانند آن بود و مجوز حضور هم داشت، مصادره شد و مسئولان نمایشگاه آنها را تحویل ندادند. بقیه کتاب‌های دریافتی هم مانند گوشت قربانی به هم ریخته و بسیار نامناسب بود. سال گذشته نیز چند کارتن از کتاب‌های مؤسسه بوستان کتاب مصادره شد.

الف) افتتاحیه

نمایشگاه بین‌المللی کتاب قطر، عصر روز دوشنبه ۱۳۹۰/۹/۲۱ با حضور وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی و همراهان، سفیر و رایزنی جمهوری اسلامی ایران و وزیر فرهنگ (الثقافه) و رئیس نمایشگاه‌های قطر و هیئت همراهان با ورود به غرفه ایران و بازدید از غرفه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی افتتاح شد.

در نمایشگاه بین‌المللی کتاب قطر هر سال یک کشور به عنوان «ضیف الشرف» یا همان مهمان ویژه انتخاب می‌شود که امسال به همت جناب آقای سهرابی سفیر محترم، نصیب ایران شد. سال گذشته این عنوان متعلق به کشور ترکیه بود و سال آینده نیز ژاپن این عنوان را خواهد داشت.

این امتیاز، یعنی در اختیار داشتن فضای کافی در بهترین نقطه نمایشگاه برای معرفی و عرضه فکرو فرهنگ و علم و تمدن، خصوصاً فرهنگ مکتوب کشور، امسال فضایی در حدود ۱۵۰ متر مربع را در پیشانی نمایشگاه دقیقاً جلوی درب اصلی، در کنار غرفه بسیار شیک قطر در اختیار ایران گذاشته بود؛ اینکه تا چه اندازه در معرفی فرهنگ و تمدن کشورمان موفق بودیم، بحثی جداست.

از درب اصلی که وارد سالن نمایشگاه می‌شوی، کفپوش نارنجی رنگ بسیار زیبا و خوش رنگ و یک بار مصرف، سرتاسر سالن را پوشانده است؛ به جز غرفه‌های خاص که هم قدری از کف بلند تراست و با رنگ و طراحی متفاوت از بقیه متمایز شده‌اند.

از در که وارد می‌شدی، غرفه‌ای متفاوت ولی نامشخص آراسته شده بود که تا پرچم کوچک روی میز که روی میز غرفه پژوهشگاه بود، نمی‌دید و تا

اخبار

فهرنگی

یدالله جنتی

قطر و بیست و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه

۱. قطر و فرهنگ آن در یک نگاه

الف) موقعیت جغرافیایی

شبه جزیره قطر به مساحت ۱۱۵۲۱ کیلومتر مربع در جنوب خلیج فارس قرار دارد و از جنوب به طول ۶۰ کیلومتر دارای مرز خشکی با عربستان است. این کشور از سه جهت با آب‌های خلیج فارس محدود شده و از غرب با بحرین، از شمال با جمهوری اسلامی ایران و از شرق با امارات همسایه است. قطر به جز سرزمین اصلی، دارای تعدادی جزیره کوچک است. حداکثر طول کشور ۱۶۰ کیلومتر و عرض آن ۵۵ تا ۹۰ کیلومتر است. طول سواحل قطر تقریباً ۷۴۸ کیلومتر و طول مرز آبی (دریایی) قطر با ایران ۲۵۰ کیلومتر است و از شمالی‌ترین نقطه خاک در شهر الرویس تا ساحل بندر دیر در استان یوشهر حدود ۱۸۵ کیلومتر است.

ب) کتابخانه ملی قطر

کتابخانه ملی قطر، «دارالکتب القطریه» که در سال ۱۹۶۲ پس از ادغام کتابخانه‌های عمومی و معارف با یکدیگر تأسیس شده، از قدیمی‌ترین کتابخانه‌های کشورهای عرب خلیج فارس به شمار می‌آید و دارای هزاران جلد کتاب نفیس و خطی است. این کتابخانه ۲۶۲۳۷۸ عنوان کتاب عربی، ۳۷۷۵۴ کتاب خارجی، ۱۱۰۶ عنوان کتاب ادواری عربی و ۲۵۱ عنوان کتاب ادواری خارجی دارد و از جمله سایر فعالیت‌های آن می‌توان به برگزاری همایش‌های فرهنگی و ادبی، شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی کتاب و چاپ و انتشار کتاب اشاره نمود.

این کتابخانه کار نظارت بر شرکت‌های انتشاراتی، جمع‌آوری و حفظ میراث قطر، تحقیق علمی و تبادل مطبوعات در داخل و خارج را بر عهده دارد.

سایر کتابخانه‌ها در قطر عبارتند از: کتابخانه الخور (تأسیس ۱۹۷۷) کتابخانه الشمال (تأسیس ۱۹۷۹)، کتابخانه الخنسا (تأسیس ۱۹۸۱)، کتابخانه الریان

زمانی که به راهرو سمت راست وارد نمی شدی و جلوی غرفه ایران قرار نمی گرفتی، متوجه نمی شدی که این غرفه از آن چه کشوری است؟ هر چند دست اندرکاران زحمت زیادی کشیدند و غرفه آرایشی خوبی شده بود: درد و طرف، میزها و قفسه هایی برای نمایش و عرضه کتب تعبیه شده بود؛ در وسط پایون و میزهای مخصوص عرصه هنر و در وسط آن زمین چمن و جوی آب مصنوعی قرار گرفته بود.

ب) حضور ناشران ایرانی

۱. نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ ۲. مؤسسه بوستان کتاب؛ ۳. انتشارات ائمه اطهار (ع)؛ ۴. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛ ۵. مرکز تحقیقات کاهمپوترنور؛ ۶. انتشارات وزارت خارجه؛ ۷. انتشارات هرمس. گفتنی است نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بوستان کتاب و ائمه اطهار به عرضه کتب عربی می پرداختند.

ج) نشر پژوهشگاه

نشر پژوهشگاه با ۲۱ عنوان کتاب (۶۵ کتاب) در نمایشگاه شرکت کرد که آثار تفسیر قرآن، کتب فلسفه و کلام و عقاید خواستار بیشتری داشتند.

د) حضور ناشران

نمایشگاه دوحه قطر از ۱۳۹۰/۹/۲۱ تا ۱۳۹۰/۱۰/۱۳ برابر ۱۲/۱۲/۲۰۱۱ - ۲۰۱۱/۱۲/۲۲ به مدت یازده روز با حضور ۳۵۷ ناشر برگزار شد.

ساعت بازدید درد و نوبت از نه صبح تا سیزده و از شانزده تا ۲۲ بود. اگرچه صبح ها معمولاً به دانش آموزان اختصاص داشت و نمایشگاه سرد و یخ کرده بود، ولی از ساعت ۱۸ به بعد خریداران کتاب به دقت غرفه را از نظر می گذراندند و کتب مورد نظر خود را خریداری می کردند.

ه) تعداد ناشران شرکت کنندگان

۳۵۷ ناشر از ۲۵ کشور در نمایشگاه حضور داشتند؛ بدین شرح: ۱. اردن، هجده ناشر؛ ۲. آلمان، دو ناشر؛ ۳. امارات متحده عربی، ۲۳ غرفه (بیشتر آنها کتابخانه ها و مؤسسات بودند تا ناشران)؛ ۴. آمریکا دو ناشر؛ ۵. ایران، نه غرفه (در این میان، در کنار ناشرانی که معرفی شدند هنرمندانی به معرفی هنرهای خطاطی، تذهیب، منبت و قلم کاری می پرداختند)؛ ۶. بحرین با یک غرفه (وزارت فرهنگ)؛ ۷. بریتانیا دو ناشر (گفتنی است این دو ناشر کتاب های جعلی به نام خلیج [ع. ر. ب. ی.]، بهائیت و خاندان پهلوی و برخی آثار منحرف و تفرقه افکنانه را عرضه می کردند؛ ۸. ترکیه، یک ناشر؛ ۹. تونس، سه ناشر؛ ۱۰. عربستان

سعودی، ۲۴ غرفه و ناشر بخشی از نمایشگاه را به طور یکجا به خود اختصاص داد، مشغول توزیع رایگان انواع قرآن و نرم افزار و نوآور و محصولات فرهنگی و ترویج و هابیت بودند؛ ۱۱. عمان، یک غرفه (وزارت فرهنگ)؛ ۱۲. سنگاپور، یک ناشر؛ ۱۳. سودان، چهار ناشر؛ ۱۴. سوریه، ۴۹ ناشر (اما با غرفه های پراکنده)؛ ۱۵. سوئد، یک ناشر؛ ۱۶. فرانسه، یک ناشر (الفرنسیه)؛ ۱۷. قطر، ۷۹ غرفه (بیشتر آنها کتابخانه و مؤسسات و مراکز فرهنگی بودند)؛ ۱۸. کویت، هفده غرفه (بخش عمده آن یکجا و چشمگیر غرفه آرایشی شده بود)؛ ۱۹. لبنان، ۵۱ غرفه و ناشر (بیشتر شامل ناشران غیر شیعی و به صورت پراکنده بودند و ناشران شیعی به دلایلی که گذشت، شرکت نکرده بودند)؛ ۲۰. مصر، ۸۴ غرفه و ناشر (بیشترین غرفه را به خود اختصاص داده بود؛ هر چند همه پراکنده بودند)؛ ۲۱. مغرب، دو غرفه (وزارت فرهنگ)؛ ۲۲. اتریش، یک غرفه؛ ۲۳. هلند، یک غرفه؛ ۲۴. یمن، یک غرفه؛ ۲۵. ژاپن، یک غرفه (السفارة الیابانیه).

و) بازدید کنندگان

با توجه به جمعیت بسیار کم کشور قطر، بازدید از نمایشگاه کتاب به تناسب جمعیت شان خوب و چشمگیر بود. ازدانش آموزان گرفته تا دانشجویان و استادان و فرهیختگان، گاهی در چند نوبت از نمایشگاه دیدن می کردند. سفیر و رایزنی جمهوری اسلامی ایران در دوحه علاوه بر روز افتتاحیه در چند نوبت از نمایشگاه بازدید کردند. وزیر فرهنگ قطر و برخی دست اندرکاران آن وزارتخانه نیز در روزهای برپایی نمایشگاه در آنجا مستقر بودند و مرتب به غرفه ها سرکشی می کردند.

امیر قطر همراه دختر و یک راننده، بدون تشریفات از نمایشگاه دیدن کردند. شیخ یوسف قضاوی، امام جمعه دوحه و همراهانش یک روز عصر از نمایشگاه دیدن کردند و آثاری را خریداری کردند و سری هم به غرفه های ایرانی زدند و کتبی را هدیه گرفتند. استادان و دانشجویان «جامعه قطر» خصوصاً دانشجویان فلسفه و کلام و دانشگاه شرعیات قطر از کیفی ترین مراجعه کنندگان بودند. نظم و انضباط و امنیت خوبی بر نمایشگاه حاکم بود و ورود و خروج و آغاز و انجام به موقع صورت می گرفت. در طول برگزاری نمایشگاه علاوه بر تعامل و گفتگو با بازدید کنندگان و غرفه داران، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی معرفی شدند و طی جلسات متعددی که با رایزن و سفیر داشتیم، درباره حضور

جدی و مؤثر ناشران ایران در نمایشگاه بین المللی کتاب دوحه بحث و گفت و گو شد که هم سفیر و هم رایزن قول مساعد دادند که زمینه مناسب برای شرکت ناشران ایرانی در نمایشگاه را ایجاد کنند؛ به گونه ای که غرفه های ایرانی به لحاظ کمی و کیفی در شأن جمهوری اسلامی ایران برپا شوند.

ذ) مکان نمایشگاه

نمایشگاه بین المللی کتاب، در شمال شرق شهر دوحه در منطقه ای وسیع با ساختمانی نوساز و بسیار شیک و جالب با امکانات خوب و مناسب بنا شده است. اگرچه تا شهر فاصله دارد، ولی انبارهای بزرگ نگهداری کتاب و دیگر امکانات رفاهی برای بازدید کنندگان و پارکینگ وسیع و محوطه باز اطراف نمایشگاه و بلوار بزرگ، رفت و آمد به شهر را آسان می نمود.

ح) چیدمان ناشران

نمایشگاه در سالن بسیار وسیعی برگزار شد. حدود یک چهارم فضا در اختیار ناشران کودک بود و یک چهارم دیگر در اختیار نرم افزارهای الکترونیک که بیشتر به فروش سخت افزارها و محصولات الکترونیکی تبدیل شده بود تا نرم افزار.

بقیه فضای نمایشگاه هم در اختیار ناشران و عرضه کتب بود. چینش ناشران و تقسیم غرفه ها بر اساس حروف الفبا بود؛ اگرچه گاهی این اصل هم رعایت نشده بود.

در پایان گفتنی است علاوه بر نقشه نمایشگاه که نام و جای غرفه های ناشران شرکت کننده را مشخص می کرد، کتابی رحلی و مفصل، ناشران شرکت کننده را با نمایه های مختلف به دوزبان عربی و انگلیسی فهرست کرده بود و آثار ناشران شرکت کننده را به صورت موضوعی با نام و نشانی ناشران ارائه کرده بود که البته منابع مناسب و ماندگاری برای رصد آثار به شمار می رفت.

در پایان، خدا را بر این توفیق شاکرم و از حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای احمد واعظی - دام عزه - ریاست محترم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و خاصه از معاونت محترم پژوهش و رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای حسین توسلی - زید عزه - کمال تشکر و سپاس ر دارم که زمینه بسیار خوبی برای عرضه آثار علمی و پژوهشی کشورمان را به دیگر کشورها فراهم نمودند.